



Atf Bilgisi/Citation

Topsoy, Aşlı. "Büyük Güçler Arasındaki Rekabetin Orta Büyüklükte Devletlere Etkileri: ABD-Çin Ticaret Savaşı ve Güney Kore". *Diplomasi ve Strateji Dergisi*, c.4 s.1 (2023): 68-95.

Makale Bilgisi/Article Information

Araştırma Makalesi/Research Article

BÜYÜK GÜÇLER ARASINDAKİ REKABETİN ORTA BÜYÜKLÜKTE DEVLETLERE ETKİLERİ: ABD-ÇİN TİCARET SAVAŞI VE GÜNEY KORE

Aşlı TOPSOY¹

Öz

Orta büyüklükte devletler (OBD), bölgesel ve küresel güçlerle çatışmaya girmeden kendi güç alanlarını genişletmeye çalışan devletler olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda küresel güçlerin kendi aralarındaki rekabeti, orta büyüklükteki güçler için fırsatlar ve riskler yaratabilir. Örneğin Soğuk Savaş döneminde, Doğu ve Batı bloklarının lider devletlerinin OBD'leri kendi bloklarında tutabilmek için sağladıkları finansal yardım, savunma yardımı gibi destekler OBD'lere kendi ekonomik kalkınmalarını gerçekleştirebilmeleri için fırsat yaratmıştır. Bununla birlikte, iki büyük güç arasındaki rekabet, OBD'ler için riskler de getirebilir. ABD'nin Çin'e karşı başlattığı ticaret savaşı da OBD'ler için benzer riskleri ve fırsatları beraberinde getirmiştir. Ticaret savaşından en olumsuz etkilenen OBD'lerin başında Güney Kore gelmektedir. Ekonomisi serbest ticaret paradigması üzerine kurulu olan Güney Kore için ABD hem güvenlik alanında en önemli müttefiki hem de en büyük ticaret ortaklarından biridir. Dünyanın en çok ihracat yapan ülkesi haline gelen Çin de Güney Kore'nin en büyük ticaret ortağı haline gelmiştir. Bu çalışmada Güney Kore'nin ABD ve Çin ile ilişkileri ve ticaret savaşının Güney Kore'ye etkileri OBD'lerin kapasiteleri ve sınırlılıkları çerçevesinde incelenmiştir.

¹ İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (SBF) Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü. (Yazar halen Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi SBF Uluslararası İlişkiler Bölümünde Arş. Gör. Dr. olarak görev yapmaktadır.)
aslitopsoy@yahoo.com
ORCID: 0000-0002-2657-9095

Bu çerçevede öncelikle Güney Kore'nin her iki ülkeyle de olan ilişkilerinin gelişimi değerlendirilmiş; ardından da ticaret savaşının bir OBD olarak Güney Kore'ye olan etkileri ortaya konmuştur. İki ülke arasında yaşanan rekabetin artması Güney Kore'yi sıkıştırmış; ABD ile olan ilişkileri Kore Savaşının bitmesinden bu yana en düşük seviyeye gerilemiş ve Çin tarafından da gayri resmi ekonomik yaptırımlara maruz bırakılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güney Kore, Ticaret Savaşı, ABD, Çin, Orta Büyüklükte Devlet.

EFFECTS OF RIVALRY AMONG GREAT POWERS ON MIDDLE POWERS: US-CHINA TRADE WAR AND SOUTH KOREA

Abstract

Middle powers (MPs) are defined as states that try to expand their spheres of power without clashing with regional and global powers. In this context, competition among global powers may create opportunities and risks for MPs. For example, it can be said that during the Cold War period, the financial aid and defense aid provided by the leading states of the Eastern and Western blocs to keep MPs in their own blocs, created an opportunity for them to realize their own economic development. However, competition between the two great powers can also create risks for MPs. The trade war launched by the USA against China has brought various risks and opportunities for MPs. South Korea is one of the most negatively affected MP from the trade war. For South Korea, whose economy is based on the free trade paradigm, the United States is both its most important security ally and one of its most important trade partner. China, which has become the world's largest exporting country, has also become South Korea's largest trading partner. In this study, the relationships and impacts of the trade war between South Korea and the United States and China have been examined within the capacities and limitations of MPs, focusing on South Korea's relations and trade effects. In this framework, first of all, the development of South Korea's relations with both countries was evaluated. Then, the effects of the trade war on South Korea as a MP were evaluated. Increasing competition between the two countries has squeezed South Korea. Its relations with the United States have declined to the lowest level since the end of the Korean War and have been subjected to unofficial economic sanctions by China.

Keywords: South Korea, Trade War, United States, China, Middle Power States.

EXTENDED ABSTRACT

What are the characteristics of middle powers (MPs) in international politics and how has the United States (US)-China trade war affected South Korea's foreign policy? MPs are defined as states that try to expand their power without engaging in conflict with regional and global powers and can influence international politics in certain circumstances. With the increasing importance of economic relations, MPs that have achieved economic development and improved their economic relations with other countries have had more opportunities to be active in foreign policy.

In Asia, small and middle-sized states have traditionally cooperated with the United States in security matters. However, China has become an important player in Asia due to its economic rise. The growing competition between the US and China, especially the policies aimed at limiting China during the Donald Trump administration, has put pressure on MPs in Asia. South Korea, one of the most important allies of the US in Asia, is particularly affected. Due to its export-oriented economic structure, South Korea cannot ignore its trade relations with China. The US-China competition has forced South Korea to seek a new paradigm that will allow it to pursue its interests without opposing either of the two states. In this study, the effects of the trade war between the United States and China on South Korea have been evaluated within the framework of the capabilities and limitations of MPs.

After the Korean War, South Korea was under both the military and economic hegemony of the US. South Korea used its dependence

on the US as a guarantee for an export market. It combined the economic development plan with the military and economic support of the US. Its rise with the economic development plan shifted South Korea's relationship with the US from dependence to mutual interdependence. After the end of the Cold War, South Korea has risen to a position of being more active in world politics, developing multi-faceted and trade-oriented relationships. It has continued to cooperate with the US in both security and economic matters.

China, which is geographically one of the closest states to South Korea, is one of the states that South Korea has improved its relations with after the end of the Cold War. The fact that both states follow a trade-oriented foreign policy can be considered one of the most important reasons for the rapid development of their relations. Considering the regional power competition, when it is taken into account that China historically has more difficult relations with Japan, developing relations with South Korea is important for China. For South Korea, China is a source of production inputs that it needs, as well as a large market where it can sell industrial products with its large population. When South Korea began to lose its relative advantage in labor-intensive sectors, it started to shift its labor-intensive production to China, where there is low-cost labor.

To conclude, the US-China trade war has affected South Korea's foreign policy as it puts pressure on South Korea, which has trade relations with both the US and China, to maintain its economic interests without opposing either state. South Korea needs to find a new

paradigm that will allow it to pursue its interests without aligning itself with either the US or China.

Giriş

Orta büyüklükte devlet (OBD) kavramı -her ne kadar nicel verilere dayanan net bir tanımlaması olmasa da- belirli durumlarda uluslararası ilişkileri etkileyebilen, bölgesel çevrelerini önemli ölçüde şekillendirebilen ve büyük güçlerin taleplerine direnebilen, büyük olmayan güçleri ifade etmektedir (Robertson 2017, 355-56). Soğuk Savaş'ın yumuşama dönemiyle birlikte OBD'ler dünya siyasetinde daha geniş bir yere sahip olmaya, daha aktif bir diplomasi izlemeye alan bulmuşlardır (Holbraad 1984, 70). Bu durum, Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle daha da hızlanmıştır. Güvenlik algısındaki değişimle birlikte ekonominin küresel hale gelmesi birçok devlet için ekonominin ve ekonomik ilişkilerin önemini artırmıştır. Bu sayede OBD'ler arasında ekonomik kalkınmasını gerçekleştirmiş ve diğer ülkelerle ekonomik ilişkilerini geliştirmiş olanlar, dış politikalarında daha aktif olma imkanını da bulmuşlardır. Nitekim ekonomi, OBD'leri tanımlamaya çalışanların baktıkları ilk kriterlerden biri olmuştur. Karşılıklı bağımlılık ilişkilerinin artması, devletleri yeni fırsatlara daha açık hale getirdiği gibi kırılganlıklarını da artırmıştır.

OBD'lerin dış politika davranışlarının, uluslararası düzenin devamını sağlamak ve sistemin büyük güçleri ile ilişkilerinin istikrarlı bir şekilde devam etmesini sağlamak üzerine kurulu olduğu görülmektedir (Odgaard 2017, 57). “Süper güç” olarak anılan devletler askeri veya ekonomik güce veya her ikisine birden sahip ve diğer devletlerden çok daha üstün genel etkiye sahip (Britannica) iken;

OBD'lerin tek başlarına uluslararası sistemi etkileyecek kapasiteleri de yoktur ve bunun bilincinde, sistemle çatışmayacak şekilde hareket ederler. Sistemdeki değişiklikler ise OBD'leri pozisyonlarını yeniden belirlemek durumunda bırakabilir.

Asya'da yer alan küçük ve orta büyüklükteki devletler, güvenlik konularında geleneksel olarak Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile işbirliği içerisinde. Çin ise ekonomik yükselişiyle Asya devletleri için göz ardı edilemeyecek bir konuma gelmiştir. Son yıllarda ABD ile Çin arasında artan rekabet, özellikle Donald Trump dönemiyle birlikte uygulamaya alınan Çin'i sınırlamaya yönelik politikalar Asya'da yer alan orta büyüklükteki devletler üzerinde baskı yaratmaktadır. ABD-Çin rekabetinin olumsuz etkilediği OBD'lerin başında Güney Kore gelmektedir. ABD'nin Asya'daki en önemli müttefiklerinden olan Güney Kore, ihracat odaklı ekonomik yapısı itibariyle Çin ile ticari ilişkilerini de göz ardı edemeyecek durumdadır. Çin-ABD rekabeti, Güney Kore için iki devleti de karşısına almadan kendi çıkarlarını sürdürebileceği yeni bir konsept arayışını zorunlu kılmıştır.

Bu çerçevede çalışmada öncelikle Güney Kore'nin ABD ve Çin ile ilişkilerinin gelişimi, sonrasında da ABD-Çin ticaret savaşıyla yaşanan gelişmeler ve bunun Güney Kore'ye etkileri irdelenmiştir.

1. ABD-Güney Kore İlişkileri

Güney Kore, ABD'nin Asya'daki en önemli stratejik ve ekonomik ortaklarından biridir. ABD ve Güney Kore 1950'lerin başından beri askeri müttefiklik ilişkisi içerisinde. ABD, 1945'ten itibaren Kore yarımadasındaki en önemli aktörlerden biri olmuştur.

1945 yılında Japonya'nın teslim olmasının ardından Kore yarımadası, ABD ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) arasındaki uyuşmazlığın ortaya çıktığı ilk alan olmuştur. İki ülke de Kore yarımadası üzerinde kendilerine bağlı bağımsız devletler kurmuş fakat 1950 yılında Kuzey'deki devletin Güney topraklarına girmesi üzerine Soğuk Savaş döneminin ilk sıcak çatışması yaşanmıştır. 1953 yılında 38'inci enlemin sınır olarak belirlenerek Birleşmiş Milletler ile Kuzey Kore ve Çin arasında *Panmunjom Ateşkes Antlaşmasının* imzalanmasıyla savaş *de facto* sona ermiştir (Kim 2021, 65). 1953 yılından itibaren güçlü müttefiklik ilişkisi içerisindeki ABD ile Güney Kore ilişkilerinin temel ekseni güvenlik ve ekonomi olmuştur.

ABD, dış politikasında jeopolitik unsurları göz önünde bulundurarak hareket eden bir devlettir (Öztürk ve İrfanoğlu 2021, 23). ABD'nin Kore'deki güvenlik ilgisi, Doğu Asya'daki Çin-Sovyet yayılmasını kontrol altına almak için güvenilir bir caydırıcı güce doğru etkili ve istikrarlı bir güç dengesi sağlamaya çalışan "Japonya merkezli" bir Amerikan stratejisinden evrilmiştir. Bu stratejinin bir halkası olarak ABD'li politika yapımcılar, Kore yarımadasını ABD'nin Japonya ve Batı Pasifik bölgesindeki temel/güvenlik çıkarlarının savunulması için bir tampon bölge olarak algılamışlardır. Bunun başlıca nedeni, Kore'nin Batı Pasifik'te Japonya ve ABD üsleri karşısındaki jeostratejik konumundan kaynaklanmaktadır (Kwak 1982, 261). Soğuk Savaş çift kutupluluğunda ABD, komünist olmayan devletleri komünist saldırganlıktan korumayı temel çıkarı olarak görmüştür. Bu ilgi, ABD'nin Kore'ye yönelik güvenlik politikasının baskın bir belirleyicisi haline gelmiştir. ABD, Haziran 1950'de Kore Cumhuriyetini Kuzey Kore saldırganlığına karşı savunmak için müdahale ettiğinden beri

kendi politik hedefleri doğrultusunda bir yol izlemiştir. Bu çerçevede ilk olarak, Güney Kore'nin güvenliğini ve istikrarını korumasına ve halkının genel refahını iyileştirmesine yardımcı olmuştur. İkincisi, Güney Kore'ye askeri ve ekonomik yardım sağlayarak Kuzey Kore'nin yenilenen saldırganlığını caydırmıştır. Üçüncüsü, güvenlik, istikrar ve yaşam standartlarını geliştirmek için bölgesel işbirliğinde Güney Kore'yi teşvik etmiştir. Dördüncüsü, tek bir gücün Kore yarımadasına hâkim olmasını engellemiştir. Güney Kore, ABD'nin “nükleer şemsiyesi” altına alınmıştır. ABD, Güney Kore'nin, özellikle Kuzey Kore'den gelecek herhangi bir saldırıya karşı kendini savunmasında Güney Kore'nin yanında olacağını her zaman ifade etmiştir. Washington ve Seul, Kuzey Kore'nin ortaya koyduğu zorluklar karşısında işbirliği içinde olmuştur (a.y.). Böylece Kuzeydoğu Asya'da bir güç dengesi sağlanmıştır. Bu dengenin Doğu Asya'da barış ve istikrara da katkıda bulunduğu söylenebilir. Ayrıca ABD, Kore siyasi entegrasyonu için uygun koşulları teşvik ederek uzun vadeli bir hedef olarak barışçıl yollarla Kore'nin yeniden birleşmesini desteklemeye devam etmiştir.

İlişkilerin dayanağını oluşturan ikinci önemli alan ise ekonomidir. Kore Savaşının ardından ABD'nin askeri hegemonyası kadar ekonomik hegemonyası altında da olan Güney Kore, bu bağımlılığı garanti bir ihracat pazarına sahip olmak olarak kullanmıştır (Ju Kim 2006, 120). ABD'nin askeri ve ekonomik desteğini kendi ekonomik kalkınma planlarıyla birleştirmiştir. Ekonomik kalkınma hamlesiyle gerçekleştirdiği yükseliş, Güney Kore'nin ABD'yle olan ilişkisini bağımlılıktan karşılıklı bağımlılığa taşımıştır. Soğuk Savaşın da sona ermesiyle, Güney Kore dünya siyasetinde daha aktif, çok taraflı

ve ticaret odaklı ilişkiler geliştiren bir konuma yükselmiştir. ABD ile de hem güvenlik hem ekonomi konularında işbirlikleri devam etmiştir. 2006 yılında müzakereleri başlayan ABD-Güney Kore Serbest Ticaret Anlaşması (*United States-Korea Free Trade Agreement/KORUS FTA*) 2007 yılında tamamlanarak *de facto* yürürlüğe girmiş ve 2012 yılında onaylanmıştır. İhracat odaklı ve bu çerçevede zaman zaman korumacı davranabilen Güney Kore ile ticari ilişkilere bu anlaşma ile getirilen standartlar ABD tarafından da olumlu karşılanmıştır. Ayrıca uluslararası ekonomik konularda birlikte hareket etme zeminini yaratmıştır. Zaten büyük ölçüde paralel olan ABD ve Güney Kore çıkarları Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC) forumu ve G-20 gibi uluslararası zeminlerde daha güçlü savunulabilir olmuştur. Ek olarak, Güney Kore ABD'nin KORUS FTA'da savunduğu standartları benimsedikten sonra diğer ülkelerle sürdürdüğü ve müzakere etmekte olduğu serbest ticaret anlaşmalarında bu standartları desteklemiştir ve bu da ABD için olumlu bir etki yaratmıştır (Cutler ve Choi, 2020). Fakat Trump dönemiyle girilen korumacı ekonomi politikaları çerçevesinde KORUS FTA'da da ABD'nin lehine olacak şekilde güncellenmiştir.

2. Çin-Güney Kore İlişkileri

Tarihsel olarak Kore-Çin ilişkileri, modern ve çağdaş dönemlerde gözlemlenenden çok daha karmaşık olmuştur. Kore, tarihi boyunca 438'i "Kuzey kıtası" olarak da tanımladığı Çin'den olmak üzere dış güçler tarafından 931 kez işgal edilmiştir (Heung-Kyu Kim, 2022). Coğrafi olarak Güney Kore'ye en yakın devletlerden biri olan Çin de Güney Kore'nin Soğuk Savaş sona ermesiyle birlikte ilişkilerini

geliştirdiği devletlerden biridir. İki devletin de ticaret odaklı dış politika izlemesi, bu ülkelerin ilişkilerini hızla geliştirmesinin en önemli nedenlerinden sayılabilir.

Kore Savaşının ardından uzun yıllar ilişki kurmayan ve Soğuk Savaş'ın gerilimini yaşayan Çin ile Güney Kore arasındaki resmi ilişkiler Soğuk Savaş'ın bitmesinin ardından 24 Ağustos 1992'de kurulmuştur. Bununla birlikte bölgesel güç rekabeti çerçevesinde düşünüldüğünde Çin'in Japonya ile ilişkilerinin tarihsel olarak daha zor olduğu göz önüne alınırsa, Güney Kore ile ilişkilerini geliştirmek Çin için önemlidir (Gilley ve O'Neil 2004, 99).

1980'lerde Hong Kong üzerinden gayri resmi olarak başlayan ticari ilişkiler, kısa süre sonra açıktan yapılmaya başlanmıştır. 1992'den sonra ise resmîyet de kazanarak artarak devam etmiştir. Doğal kaynaklar açısından zengin olmayan Güney Kore için Çin, hem ihtiyacı olan üretim girdilerini sağlayabilecek bir kaynak, hem de kalabalık nüfusuyla sanayi ürünlerini satabileceği geniş bir pazar anlamına gelmektedir. Güney Kore, emek yoğun sektörlerdeki göreceli üstünlüğünü kaybetmeye başladığında, emek yoğun üretimini düşük ücretli işgücünün bulunduğu Çin'e kaydırmaya başlamıştır (Dollar 1989, 1174). Yani Güney Kore, Çin'e doğrudan yabancı yatırım yapan bir ülke haline de gelmiştir.

2008-2009'daki küresel finansal krizle beraber gelen ekonomik gerilemeden bu yana, Çin, Japonya, Güney Kore ve diğer birçok Doğu Asya ülkesi, Doğu Asya'da ticari serbestleşmeyi ve ekonomik işbirliğini hızlandırmaya başlamıştır. Bu işbirliğinin habercisi olan Çin ve Güney Kore, son on yılda ikili ticari ilişkilerini geliştirmiştir. İlk

olarak Çin, 2003 yılında ABD'nin yerini alarak Güney Kore'nin en büyük ticaret ortağı haline gelmiştir. Daha sonra Çin ile Güney Kore arasındaki ticaret hacmi 2007'de 160 milyar dolara, yani iki ülkenin resmi diplomatik ilişkiler kurduğu 1992'deki hacmin 32 katına ulaşmıştır (Zhang 2010). 2015'te Çin ve Güney Kore, *Serbest Ticaret Anlaşması* imzalamışlardır. Güney Kore de 2020'de Çin'in üçüncü en büyük ticaret ortağı haline gelmiştir.

3. ABD-Çin Ticaret Savaşı

1949'da Çin Halk Cumhuriyeti'nin (ÇHC) ilanının ardından Çin, farklı evrelerden geçmiş ve yaşanan en köklü değişim de ekonomi alanında olmuştur. Dış dünyaya kapalı ekonomik reformlarla iktisadi kalkınma merdivenlerini tırmanmaya başlayan Çin, 1978 yılında kademeli olarak dış dünyaya açılmaya başlamış, 2001 yılında da DTÖ'ye üye olmuştur. 2007 yılında ABD'den başlayan ve küresel etkiler yaratan finansal krizle çoğu ekonomi ciddi küçülmeler yaşarken, Çin büyümesini devam ettirmiştir. Ekonomisindeki genişlemeyle birlikte ihracatı da artmış ve 2009 yılında Çin dünyanın en büyük mal ihracatçısı haline gelmiştir (BBC 2014). Bu durumun bir benzeri 2020 yılında başlayan COVID-19 salgınında görülmüştür. Salgının etkisiyle tüm devletlerin ekonomilerinde daralma görülürken pozitif büyüme rakamları yakalayan tek ülke Çin olmuştur (Dünya Bankası 2022).

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından uluslararası ticaretin liderliğini ABD üstlenmiştir. Dünya ticaret verilerine bakıldığında, 2001 yılında dünyadaki tüm ülkelerin %80'inin ABD ile yaptıkları ticaret Çin ile yaptıkları ticareten daha fazla iken 2018 yılına gelindiğinde 190 ülkenin 128'inin Çin ile olan ticareti ABD ile olan

ticaretinden daha fazla duruma gelmiştir. %80'lik oran %30'lara düşmüştür. Dünyanın üçte ikisi, Çin ile ABD'den daha fazla mal ticareti yapmaktadır (Leng ve Rajah 2019).

Çin'in 1980'lerden itibaren gerçekleştirdiği ekonomik büyüme ve askeri genişleme, ABD'nin Doğu Asya'daki müttefiklerini Çin ile ilişkilerini geliştirmeye mecbur kılmış; bu da ABD'nin bölgedeki hareket kabiliyetine sınırlılık getirmiştir (Hook ve Spanier 2016, 363). Küresel güç dengesinin batıdan doğuya doğru kaymaya başlamasıyla, ABD Asya-Pasifik bölgesine daha çok önem vermeye başlamıştır. Bölgenin küresel ekonominin motoru haline gelmesiyle özellikle Obama dönemi itibariyle ABD için önemi merkezileşmiştir denebilir.

Asya-Pasifik bölgesi ekonomisiyle ABD çıkarları için önemli bir bölgedir ve Çin'in ABD dış politikasındaki yeri 1990'lardan itibaren ağırlık kazanmaya başlamıştır. ABD, özellikle uluslararası örgütler üzerinden Çin'i insan hakları ve demokrasi konuları üzerinden sıkıştırmaya çalışmıştır. 2000'li yıllara gelindiğinde Çin'in ABD dış politikasındaki ağırlığı daha da artmış ve ABD Çin'i stratejik rakip olarak görmeye başlamıştır (Dumbaugh 2009).

2008 yılında ABD'de Obama'nın başkanlığa gelmesiyle dış politikada Orta Doğu'daki müdahaleler önceliğini yitirmeye başlamış ve Obama yönetimi Asya-Pasifik bölgesini öncelikli olarak ele almıştır. Obama döneminde bu politikalar, "Asya'ya Yöneliş" (*Pivot to Asia/Asia Pivot*) olarak adlandırılmıştır. Bu yönelim, içerik olarak ABD'nin çıkarlarını önceleyen ve yumuşak güç unsurları da barındıran niteliktedir. Dönemin Dışişleri Bakanı Hillary Clinton, *Foreign Policy* için kaleme aldığı makalede "Siyasetin geleceği Afganistan veya

Irak'ta değil, Asya'da belirlenecek ve ABD, eylemin tam merkezinde olacak" diyerek, politikalarını altı temel başlık altında toplamıştır. Bunlar, ikili güvenlik ittifaklarının güçlendirilmesi, ABD'nin Çin de dahil olmak üzere gelişmekte olan güçlerle ilişkilerini derinleştirilmesi, bölgesel çok taraflı kurumlarla ilişkileri geliştirmek, ticareti ve yatırımı genişletmek, geniş tabanlı bir askeri varlığın oluşturulması ve demokrasi ve insan haklarını ilerletmektir (Clinton 2011). Ayrıca yine Obama döneminde Asya-Pasifik bölgesindeki büyük ekonomileri - Çin'i dışarıda bırakarak- birbirine bağlamayı amaçlayan, bir yönüyle de Doğu Asya'daki ekonomik entegrasyon açısından Çin'in bölgedeki ekonomik yayılmacılığına karşı bir hamle olarak Trans-Pasifik Ortaklığı (*Trans-Pacific Partnership-TPP*) projesi gündeme gelmiştir. ABD, Japonya, Avustralya, Brunei, Kanada, Şili, Malezya, Meksika, Yeni Zelanda, Peru, Singapur ve Vietnam arasında imzalanan anlaşma ile dünya ekonomisinin ve ticaretinin yaklaşık %40'ını oluşturan 12 Asya-Pasifik ülkesi arasında bir serbest ticaret alanı yaratılmıştır. Anlaşmaya Çin'in dahil olmaması, Asya'da ticari engellerin kaldırılması ve ticaret kurallarının ABD'nin dahil olduğu fakat Çin'in dahil olmadığı bir yapı ile şekillendirilmesi Obama döneminin bir başarısı görülmüştür. Fakat ABD, Başkan Donald Trump'ın seçim kampanyasında da vaat ettiği üzere 23 Ocak 2017 tarihinde anlaşmadan çekilmiştir. Trump, anlaşmadan çekilmenin gerekçesi olarak ABD'nin anlaşmadan ekonomik bir fayda sağlayamadığını, anlaşma ile iç pazarın Asya mallarına karşı savunmasız kaldığını öne sürmüştür (Akman 2015).

20 Ocak 2017'de Başkanlık koltuğuna oturan Donald Trump döneminde Çin, ABD'nin ulusal çıkarlarına tehdit olarak

tanımlanmıştır. Trump'ın Çin'e yönelik agresif söylemi seçim kampanyası döneminde başlamıştır. Örneğin 2016 yılı Haziran ayında Pennsylvania'da yaptığı mitingde uluslararası ticaret anlaşmalarından çıkacağını ve Çin'in ekonomik uygulamalarına karşı saldırı başlatacağını vaat etmiştir (NY Times 2016). Başkan olmasıyla birlikte ABD'nin Çin politikasına da doğrudan yansımıştır. Trump, hem söylemi hem de uygulamalarıyla Obama döneminden çok daha radikal bir tutum takınmıştır. Çin'e karşı bir ticaret savaşı başlatmıştır. 2017 yılı Ocak ayında Dünya Ekonomik Forumu toplantısına katılan Xi, Davos'taki konuşmasında ülkesinin serbest ticaret taahhüdünü teyit etmiş ve asla korumacı bir "ticaret savaşı" başlatmayacaklarını taahhüt etmiştir (Weforum 2017). Takip eden aylarda Trump ve Çin Devlet Başkanı Xi Jinping bir araya gelmiş; fakat yapılan görüşmelerde ABD'nin ticaret açığını azaltacak önlemler üzerinde uzlaşa sağlayamamışlardır. ABD'nin yıllardır süregelen serbest ticaret savunuculuğu, Trump'ın "*America First!*" (Önce Amerika!) sloganının gölgesinde kalmıştır. Trump, Ağustos 2017'de Çin için fikri mülkiyet hırsızlığı iddiasıyla "Bölüm 301"² soruşturması emri vermiştir (Office of the US Trade Representative 2017). ABD, 2018 yılında ise güneş panellerinden alüminyuma, çelikten soya fasulyesine Çin'den ithal edilen çok sayıda üründe gümrük vergilerini yükseltme kararı almıştır. 2018 sonlarında, gümrük yükseltme kararının 2019'a kadar ertelenmesi kararı alınmış; 2019 yılında da zaman zaman devlet başkanları arasında görüşmeler yapılmasına ve Çin, ABD'den ithalat yapacağına dair

² 1974 tarihli Ticaret Yasasının 301. Bölümü, ABD ticaret temsilcisine (USTR) Amerikan şirketlerine zarar verdiği iddia edilen "haksız" dış ticaret politikalarını soruşturma ve bu politikaların kaldırılmasını sağlamak için tarifeler veya diğer ticaret kısıtlamaları uygulama konusunda geniş yetki vermektedir.

taahhütlerde bulunmamasına rağmen bir uzlaşa sağlanamamıştır. Çin de dönem dönem misilleme yaparak ABD'ye ek gümrük vergileri koymuştur (Reuters 2020). ABD zaman zaman gümrük vergilerini yükseltme kararı almış, zaman zaman TikTok, Huawei gibi Çinli şirketlere sınırlamalar getirmiştir.

Trump, Çin'in ABD'ye karşı avantaj elde etmek için kasıtlı olarak para biriminin değerini düşük tuttuğunu da sıklıkla dile getirmiştir (Denver 2016). Trump döneminde yükseltilen gümrük vergileri, Biden döneminde de aynen devam etmektedir (Reuters 2022). Ayrıca Çin'e karşı yürütülen korumacı ekonomi politikalarından Çin dışındaki ülkeler de nasibini almıştır. Güney Kore de bunlardan biridir.

4. Ticaret Savaşının Güney Kore Üzerindeki Etkileri

Ikenberry, geçmişte bölgesel ve küresel düzenlerin, daha tekil bir ekonomi ve güvenlik hiyerarşisine sahip olma eğiliminde olduğunu; daha zayıf veya ikincil devletler için, baskın askeri gücün aynı zamanda baskın ekonomik güç olduğunu hatırlatmakta ve OBD'ler için güvenlik ve ekonomi alanında liderlik eden devletlerin farklı devletler olmasını "ikili hiyerarşi" olarak tanımlamaktadır (Ikenberry 2016, 10). İki kutuplu uluslararası sistemin sona ermesi ve Çin'in ekonomik yükselişi ile oluşan iki büyük güç rekabeti OBD'ler üzerinde de etki yaratmıştır. ABD-Çin ilişkileri gerilmeye devam ettikçe, OBD'ler COVID-19 ve iklim değişikliği gibi acil ve küresel sorunlarla başa çıkmak için ne ABD'ye ne de Çin'e gerçekten güvenemeyeceklerini görmüşlerdir (Brattberg 2021, 2019).

Güney Kore, çok çeşitli önemli küresel sorun alanlarında önemli rol oynayan ve liberal uluslararası düzeni destekleyen bir orta büyüklükte güç olarak dünya siyaset sahnesinde yer almaktadır. Güney Kore'nin önemi, sadece küresel yönetimde değil, aynı zamanda Doğu Asya bölgesinde de orta düzeyde bir güç olmasına dayanmaktadır (Mo 2017, 587). Güney Kore'nin küresel diplomasisindeki dönüm noktası, 2008 yılında yaşanan küresel mali krizle yaşanmıştır. 2007 yılında başlayan küresel mali krize yanıt olarak büyük ölçekli bir mali teşvik programı uygulamıştır (Lee ve Rhee 2012, 9). Krizin ortasında, Başkan George W. Bush'un Washington'da düzenlediği en büyük 20 gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomiyi (G20) içeren toplantıya Güney Kore ilk kez katılmış ve böylelikle küresel ekonomik diplomasinin en üst seviyesinde bir koltuk edinmiştir (Mo 2017, 589). Uzun yıllar içe kapalı ekonomi politikaları uyguladıktan sonra ekonomik kalkınmasını gerçekleştiren, tüm dünyanın bildiği markalar yaratan bir ülke haline gelen Güney Kore, dış politikada da konumunu büyük güçlerle aynı masada olacak seviyeye taşımıştır.

Bununla birlikte, ABD ve Çin arasında artan gerilim, iki ülkeden de vazgeçemeyecek olan Güney Kore'yi iki büyük güç arasında sıkıştırmıştır. Bu sıkışıklık, ABD'nin "Pasifik Yüzyılı" tanımlamasıyla dış politikada merceğini Orta Doğu'dan Asya-Pasifik'e çevirdiği Obama dönemiyle başlamış, Trump döneminde ise artarak devam etmiştir. İki dönem arasındaki en önemli farkın, Obama döneminde ABD-Güney Kore ilişkileri dolayısıyla sadece Çin ile uyuşmazlık yaşanan konular olurken, Trump döneminde ABD ile de karşı karşıya gelinmesi olduğu söylenebilir. Bu çerçevede Güney Kore, güvenlik ile ekonomi arasına sıkışmıştır. Örneğin ABD Hava Kuvvetlerine ait

balistik füze savunma sistemi olan Bölge Yüksek İrtifa Hava Savunma Sisteminin (*Terminal High Altitude Area Defense/THAAD*) Güney Kore'ye konuşlandırılması, Çin-Güney Kore ilişkilerinde gerilim yaratmıştır. Her ne kadar Güney Kore THAAD'ı Kuzey Kore'den gelecek potansiyel saldırılardan korunmak için konuşlandırılmasını istediğini söylemiş olsa da Çin, THAAD'ın Çin'in bazı bölgelerini de etkisi altına aldığı ve Çin'in nükleer caydırıcılığını zayıflattığını iddia etmiştir. Başkan Xi ve Çin askeri yetkilileri ABD'nin THAAD'ı konuşlandırmasını, Çin'in yükselişine karşı kendilerine uygulanan bir çevreleme politikası olarak algılamışlardır. Çin'in THAAD konuşlandırmasına tepkisi, Güney Kore'nin güvenlik garantörü ABD ve en büyük ticaret ortağı ve en güçlü komşusu olan Çin ile ilişkilerini dengede tutma konusundaki zorluğunu göstermektedir (USCC 2017 Annual Report).

THAAD'ın konuşlandırılmasına karşı Çin, resmi olarak Güney Kore'ye yaptırım uygulama kararı almasa da gayri resmi ekonomik yaptırımlar uygulamaya başlamıştır. THAAD için yer tahsis ettiği gerekçesiyle Güney Koreli Lotte firmasının Çin'de bulunan 99 mağazasından 87'si denetime tabi tutularak kapatılmıştır. Lotte CEO'su "Devletin kararına karşı gelemezdik" diye kendini savunsa da Çin geri adım atmamıştır (Mullen ve Hancocks 2017). Nitekim Kore'nin en büyük perakendecisi olan Lotte 2022 yılında Çin'den çekilme kararı almıştır (Heung-Kyu Kim 2022). Güney Kore, iki süper güce büyük ölçüde ihracat yapması nedeniyle ticaret savaşından en ciddi şekilde etkilenen ülkelerden biri olmuştur.

Ticaret savaşı ve buna bağlı yaptırımların gündeme geldiği 2018 yılında, Güney Kore'nin ABD ve Çin'e yaptığı ihracat, toplam ihracatının sırasıyla yüzde 26,8'ini ve yüzde 12,1'ini oluşturmaktaydı (Min-hee 2019). Diplomatik misillemeler olarak görülebilecek hamlelerin yanı sıra, ekonomik verilere bakılarak yapılan modellemeler ve projeksiyonlar da Güney Kore'nin ABD-Çin ticaret savaşından olumsuz etkilenmekte olduğunu göstermektedir. Küresel tedarik zinciri içerisinde Güney Kore'nin Çin ile olan bağlarının çok daha fazla olduğu görülmektedir. Çin-ABD ticaret anlaşmazlıkları, Çin'in gelirinde ABD'ye kıyasla nispeten daha büyük bir kayıp yarattığından ve Güney Kore ekonomisi Çin'e daha fazla bağımlı olduğundan, Güney Kore'nin Çin'e yaptığı ihracattan ABD'ye göre daha olumsuz etkilenmesi muhtemeldir (Jung 2017). Shuquan ve Ju'nun Çin ve ABD'nin GSYİH'sinin aynı koşullar altında %1 düştüğü varsayımına dayanarak oluşturduğu modelde de Çin'in durumunun Güney Kore üzerinde daha güçlü etkiler yarattığı görülmektedir (2020, 27).

Çin ayrıca Güney Koreli sanatçıların etkinliklerine, kültürel programlara ambargo uygulamıştır. Çin'de performans sergileyecek sanatçıların vize başvuruları kabul edilmemiştir (Jozuka ve Han 2017). Gayri resmi yaptırımların uygulandığı bir diğer alan ise turizm olmuştur. Çinli turizm şirketleri, Güney Kore'ye düzenledikleri turları iptal etmiştir (Mullen 2017). ABD-Çin Ekonomik ve Güvenlik İnceleme Komisyonunun 2017 yılında yayınladığı rapordaki verileri değerlendiren Yul Sohn, Güney Kore'nin bu uygulamalardan zararını hesaplamıştır. Buna göre 2016 yılı verilerine göre Güney Kore'ye Çin'den gelen turistler tüm turistlerin yüzde 47'sini oluştururken, gümrük vergisiz ürünlerin satıldığı mağazalardan (*duty free shop*)

yapılan alışverişlerin yüzde 70'i Çinliler tarafından yapılmış durumdadır. 2017 yılında bu rakamlarda yüzde 66 düşüş görülmüştür. Ocak 2017'den Temmuz 2017'ye kadar Güney Kore'nin Çin'e ihracatı yüzde 11 düşmüştür. Çin'den gelen doğrudan yabancı yatırımlar bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 43,7 oranında azalmıştır. Tüm bu yaptırımların Çin ekonomisinde yarattığı kayıp 880 milyon Dolar olurken, Güney Kore ekonomisinde oluşan kayıp 7,5 milyar Doları bulmuştur (Sohn 2019, 1030).

THAAD, Güney Kore ekonomisine Çin tarafından bu denli zarar getirirken, diğer yandan ABD'de başkanlığa gelen Trump da Güney Kore'den THAAD için 1 milyar Dolar ödeme istemiştir (Pearson ve Park 2017). Trump'ın bu talebi, "Önce Amerika" politikası çerçevesinde değerlendirilebilir. ABD, önce kendi çıkarlarını gözetecek, böyle ileri bir savunma sistemini hiçbir bedel talep etmeden bir ülkeye vermeyecektir. Zira Güney Kore, artık ABD'nin finansal desteğine ihtiyaç duyacak konumda değildir. Bu talep, Güney Kore tarafından hemen reddedilmiştir (VOA 2017). Yani THAAD Güney Kore'nin Çin ile ilişkilerinin bozulmasına neden olurken, ABD ile de bir uyumsuzluk konusu olmuştur.

Trump, ABD ile Güney Kore arasında imzalanan serbest ticaret anlaşmasının da (*KORUS-FTA*) yeniden gözden geçirileceğini ve gerekirse sonlandırılacağını ilan etmiştir. Nitekim iki ülkenin liderleri anlaşma için yeniden müzakere masasına oturmuş ve anlaşmanın bazı koşulları ABD'nin ticaret açığını kapatmaya yarayacak şekilde değiştirilmiştir. Güney Kore, Kuzey Kore tehdidi varken en yakın güvenlik müttefikini kaybetmek istememiş; anlaşmada çelik, ağır

sanayi ürünleri ve otomotiv sektörüne dair ABD'nin lehine düzenlemelere gidilmiştir (Widakuswara 2018). Ayrıca Trump yönetimi gümrük vergilerini sadece Çin için değil; Güney Kore, Japonya, AB, Kanada, Meksika gibi ülkeler için de yükseltmiştir. Güney Kore, ABD'nin korumacı ekonomi politikalarının hem doğrudan muhatabı olmuş hem Çin tarafından yaptırımlara maruz kalmış hem de iki büyük güç arasındaki mücadelede diplomatik manada dar bir alana sıkışmıştır.

Trump döneminin korumacı politikaları, Biden döneminde de sürdürülmekle birlikte, yöntem ve üslupta birtakım değişikliklere gidilmiştir. Amerikan başkanı, dünyanın dört bir yanındaki ülkeleri ve şirketleri, ABD'nin yarı iletkenler de dahil olmak üzere yüksek teknoloji endüstrilerindeki liderliğini koruyacak şekilde “küresel tedarik zincirlerini yeniden düzenleme ve iklim değişikliğiyle başa çıkmak için güçlü önlemler geliştirme çabasına katılmaları” için davet etmektedir. Bu koşullar altında, Samsung Electronics ve Hyundai Motor da dahil olmak üzere Güney Kore'deki büyük iş grupları ABD'ye yatırım yapmaya başlamıştır. Yani kritik teknolojilerde yoğunlaşan rekabet, Çin-ABD rekabetiyle yönlendirilir hale gelmiştir. ABD ve Güney Kore hükümetleri ile iki ülkenin firmaları, küresel ticaretin yeni gerçeklerine uyum sağlamak için ilişkilerini güncellemeye başlamıştır. Bu çerçevede Samsung, Kia, LG, Hyundai gibi Kore şirketleri, ABD'de yatırım yapmaya başlamıştır. Öte yandan, bu hareketin Güney Kore'deki yatırımları ve istihdamı azaltacağından korkulmaktadır (Bryne 2022).

Sonuç

OBD'ler tek başlarına hareket ettiklerinde, hareket kabiliyetleri sınırlıdır ve büyük güçleri kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirebilmeleri zordur. İkinci Dünya Savaşı sonrası dünya sistemi, ekonomik liberalizm anlayışının üzerine kurulmuş iken, bu sisteme büyük çalkantılar getiren ABD-Çin ticaret savaşı OBD'leri de -özellikle Asya-Pasifik bölgesinde- etkilemiştir. Mevcut paradigma içerisinde kendilerine alan açan devletler, paradigmanın değişmesinden ilk etkilenenler olmuşlardır. Trump'ın korumacı ticaret politikalarına iki kutuplu sistemde taraf seçmek kolay iken, ABD ve Çin gibi iki büyük süper gücün rekabetinde ulusal çıkarları çerçevesinde ikisiyle de karşılıklı bağımlılık içerisinde olan Güney Kore, ticaret savaşı döneminde iki devletle de sorunlar yaşamıştır. Güney Kore ekonomisi dış politikasının da eksenini oluşturmakta ve serbest ticaret paradigması üzerine kuruludur. Bu nedenle serbest ticarete getirilen sınırlamalar, ulusal çıkarlarına zarar verir hale gelmiştir. Bir OBD olarak Güney Kore'nin dünya siyaseti ve ekonomisinin dinamiklerini tek başına değiştirmesini beklemek de Çin ve ABD arasında bir seçim yapmasını beklemek de gerçekçi değildir. Güney Kore ve diğer OBD'ler için bu sıkışıklığın etkilerini azaltmanın yolu, koalisyonlar kurarak büyük güçlere karşı güçlerini birleştirmek olabilir. Diğer yandan, teknoloji yoğun üretimde önde gelen ekonomilerden biri olan Güney Kore'nin, füze, savunma sistemleri gibi savunma teknolojilerini de kendisi üretmeye başlayarak güvenlik konusunda ABD'ye olan bağımlılığını azaltma yoluna gitmesi de hareket kabiliyetini artırıcı etki yaratacaktır. Öte yandan, Güney Kore firmalarının ABD'ye yatırım yapmasının

Güney Kore ve Güney Kore-Çin ilişkilerinde orta ve uzun vadede getireceği sonuçlar da takip etmeye değerdir.

KAYNAKÇA

- Akman, M. Sait. 2015. “Trans Pasifik Ortaklığı (TPP) Anlaşması’na Bir Bakış.” *TEPAV Raporu*.
https://www.tepav.org.tr/upload/files/1447944729-0.Trans_Pasifik_Ortakligi_TPP_Anlasmasi__na_Bir_Bakis.pdf
- BBC. 2014. “China ‘overtakes’ US as world’s largest goods trader.” *BBC*, 10 Ocak 2014.
<https://www.bbc.com/news/business-25678415>.
- Brattberg, Erik. 2021. “Middle Power Diplomacy in an Age of US-China Tensions.” *The Washington Quarterly* 44 (1): 219-238.
- Bryne, Tom. 2022. “South Korea-US Economic Ties Are Changing.” *The Diplomat*, 8 Şubat 2022,
<https://thediplomat.com/2022/02/south-korea-us-economic-ties-are-changing/>
- Clinton, Hillary. 2011. “America’s Pacific Century.” *Foreign Policy*, 11 Ekim 2011.
<https://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century/>.
- Corasaniti, Nick, Alexander Burns, Binyamin Appelbaum. 2016. “Donald Trump Vows to Rip Up Trade Deals and Confront China.” *New York Times*, 28 Haziran 2016.
<https://www.nytimes.com/2016/06/29/us/politics/donald-trump-trade-speech.html>.
- Cutler, Wendy ve Seok Young Choi. 2020. “The Strategic Benefits of KORUS.” *Center for Strategic and International Studies*, 5 Mayıs 2020.
<https://www.csis.org/analysis/strategic-benefits-korus>.
- Denyer, Simon. 2016. “Trump says China is ‘the best ever’ at

- devaluing its currency. That's no longer true." *Washington Post*, 27 Eylül 2016.
<https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/09/27/trump-says-china-is-the-best-ever-atdevaluing-its-currency-thats-no-longer-true/>
- Dollar, David. 1989. "South Korea-China Trade Relations: Problems and Prospects." *Asian Survey* 29 (12): 1167-1175.
- Dumbaugh, Kerry. 2009. "China-U.S. Relations: Current Issues and Implications for U.S. Policy." *Washington D.C.: Congressional Research Service*.
<https://sgp.fas.org/crs/row/R40457.pdf>.
- Dünya Bankası web sitesi. 2022. "Overview." 29 Eylül 2022.
<https://www.worldbank.org/en/country/china/overview>
- Gilley, Bruce, Andrew O'Neil. 2004. *Middle Powers and the Rise of China*. Washington: Georgetown University Press.
- Holbraad, Carsten. 1984. *Middle Powers in International Politics*. Londra: The MacMillan Press.
- Hook, Steven W. ve John Spanier. 2016. *Amerikan Dış Politikası*. Çeviri, Özge Zihnioglu. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Ikenberry, John. 2016. "Between the Eagle and Dragon: America, China, and Middle State Strategies in East Asia." *Political Science Quarterly* 131 (1): 9-43.
- Jae-heun, Kim. 2022. "Lotte to Pull out of China, Focus on Southeast Asia." *Korea Times*, 24 Mayıs 2022.
https://www.koreatimes.co.kr/www/tech/2022/05/419_329617.html.
- Jozuka, Emiko, Sol Han. 2017. "Why South Korean companies, entertainers are getting cold shoulder in China." *CNN*, 23 Şubat 2017.
<http://edition.cnn.com/2017/02/23/asia/south-korea-china-thaad-retaliation/?iid=EL>.

- Jung, Kyu-Chul. 2017. "Impact of China-US Trade Disputes on the Korean Economy." *KDI Economic Outlook 2017-1st Half*, 18 Nisan 2017.
https://www.kdi.re.kr/kdi_eng/art/15185/2849/Impact_of_China-US_Trade_Disputes_on_the_Korean_Economy?mcd=002005001
- Kim, Heung-Kyu. "South Korea's Strategic Dilemma Amid US-China Competition." *STIMSON*, 28 Şubat 2022.
<https://www.stimson.org/2022/south-koreas-strategic-dilemma-amid-us-china-competition/>.
- Kim, Hyongrae. 2021. "Interpreting the Korean Conflict." İçinde *Interpreting Conflict: A Comparative Framework*, derleyen Marija Todorova, Lucia Ruiz Rosendo, 61-84. Cham: Palgrave Macmillan.
- Kim, Kyong Ju. 2006. *The Development of Modern South Korea: State Formation, Capitalist Development and National Identity*. Routledge: Oxon.
- Kwak, Tae-Hwan. 1982. "U.S.-Korea Security Relations." *The Journal of East Asian Affairs* 2 (2) (Fall/Winter): 260-278.
- Lee, Hangyong, Changyong Rhee. 2012. "Lessons from the 1997 and the 2008 Crises in the Republic of Korea." *Asian Development Bank Working Paper Series (298)*, Ocak 2012.
<https://www.adb.org/sites/default/files/publication/29659/economics-wp-298.pdf>.
- Leng, Alyssa, Roland Rajah. 2019. "Chart of Week: Global Trade through a US-China Lens." *Lowy Institute*, 18 Aralık 2019.
<https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/chart-week-global-trade-through-us-china-lens>.
- Min-hee, Jung. 2019. "US-China Trade War Seriously Affecting South

- Korean Industries”, *Business Korea*, 4 Haziran 2019.
<http://www.businesskorea.co.kr/news/articleView.html?idxno=32500>
- Mo, Jongryn. 2017. “South Korea’s Middle Power Diplomacy: A Case of Growing Compatibility Between Regional and Global Roles.” *International Journal* 71 (4): 587-607.
- Mullen, Jethro, Paula Hancocks. 2017. “South Korean company to China: Don’t blame us for THAAD missiles.” *CNN*, 4 Nisan 2017.
<https://money.cnn.com/2017/04/03/news/economy/lotte-south-korea-china-thaad-shin-dong-bin/index.html>.
- Mullen, Jethro. 2017. “China’s ‘unofficial’ sanctions rattle South Korea.” *CNN*, 3 Mart 2017.
<https://money.cnn.com/2017/03/03/news/economy/china-south-korea-thaad-tourism-trade-sanctions/?iid=EL>.
- Odgaard, Liselotte. 2017. *The Balance of Power in Asia Pacific Security*. New York: Routledge.
- Office of the US Trade Representative web sitesi. 2017. “USTR Announces Initiation of Section 301 Investigation of China.” 18 Ağustos 2017.
<https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2017/august/ustr-announces-initiation-section>.
- Öztürk, Tolga ve Eren İrfanoğlu. 2021. “Amerikan Dış Politikasında Jeopolitiğin Önemi.” *Akdeniz İİBF Dergisi* 21(1): 17-27.
- Pearson, James, Ju-min Park. 2017. “Trump’s demand Seoul pay for THAAD will test ties as Moon presidency looms.” *Reuters*, 28 Nisan 2017.
<https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-southkorea-analysis-idUSKBN17U130>
- Reuters. 2020. “Key Dates in the US-China Trade War.” *Reuters*, 15 Ocak 2020.

<https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-china-timeline-idUSKBN1ZE1AA>.

Reuters. 2022. "Biden administration to maintain China tariffs while review continues." *Reuters*, 3 Eylül 2022. <https://www.reuters.com/markets/us/biden-administration-maintain-china-tariffs-while-review-continues-2022-09-02/>.

Robertson, Jeffrey. 2017. "Middle-Power Definitions: Confusion Reigns Supreme." *Australian Journal of International Affairs* 71 (4): 355-370.

Shuquan, He, Sora Ju. 2020. "The Impact of China-US Trade Conflict on Korean Economy." *SocioEconomic Challenges* 4 (4): 18-28.

Sohn, Yul. 2019. "South Korea Under the United States-China Rivalry: Dynamics of the Economic Security Nexus in Trade Policymaking." *The Pacific Review* 32 (6): 1019-1040.

USCC. 2017. "USCC 2017 Annual Report." *US-China Economic and Security Review Commission*, 2017. https://www.uscc.gov/sites/default/files/2019-09/2017_Annual_Report_to_Congress.pdf.

VOA News. 2017. "South Korea Rejects Trump's \$1B THAAD Demand." *VOA*, 28 Nisan 2017. <https://www.voanews.com/a/south-korea-rejects-trumps-1-billion-thaad-demand/3829391.html>

Weforum web sitesi. 2017. "China's Xi Jinping Defends Globalization from the Davos Stage." 17 Ocak 2017. <https://www.weforum.org/agenda/2017/01/chinas-xi-jinping-defends-globalization-from-the-davos-stage/>.

Widakuswara, Patsy. 2018. "Trump and Moon Sign Revised Trade Agreement." *VOA News*, 24 Eylül 2018. <https://www.voanews.com/a/trump-and-moon-sign-revised-trade-agreement/4585862.html>.

Zhang, Jian. 2010. "Vigorous Waves of East Asian Economic Integration and the Sino-South Korea Trade

Relationship.” *Brookings Institute*, 8 Ocak 2010.
https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/20100108_china_korea_trade_zhang.pdf.